RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI AHOLI JAMG‘ARMALARINI JALB QILISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH

Anvarov Maqsudbek

Samarqand iqtisodiyot va servis institute talabasi

Ilmiy rahbar: *Tursunov Faridun Mustafoyevich*

SamISI “Bank ishi” kafedrasi o’qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli bank xizmatlari orqali aholi jamg‘armalarini jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish masalalari tadqiq etilgan. Tijorat banklarida mobil banking, internet banking, onlayn omonatlar va boshqa raqamli moliyaviy xizmatlarning aholi mablag‘larini bank tizimiga jalb etishdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish orqali depozit bazasini mustahkamlash, moliyaviy inklyuziyani oshirish hamda bank xizmatlari samaradorligini yuksaltirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli bank xizmatlari, mobil banking, internet banking, onlayn omonatlar, aholi jamg‘armalari, tijorat banklari, depozitlar, moliyaviy inklyuziya, raqamli transformatsiya, bank resurslari.

Аннотация: В данной статье исследуются вопросы расширения возможностей привлечения сбережений населения посредством цифровых банковских услуг. Проанализированы роль и значение мобильного банкинга, интернет-банкинга, онлайн-вкладов и других цифровых финансовых сервисов в привлечении денежных средств населения в банковскую систему. Также разработаны предложения и рекомендации по укреплению депозитной базы банков, повышению уровня финансовой инклюзии и эффективности банковских услуг за счет развития цифровых технологий.

Ключевые слова: цифровые банковские услуги, мобильный банкинг, интернет-банкинг, онлайн-вклады, сбережения населения, коммерческие банки, депозиты, финансовая инклюзия, цифровая трансформация, банковские ресурсы.

Abstract: This article examines the opportunities for expanding the attraction of household savings through digital banking services. The role and importance of mobile banking, internet banking, online deposits, and other digital financial services in attracting public funds into the banking system are analyzed. In addition, recommendations are proposed for strengthening the deposit base of commercial banks, increasing financial inclusion, and improving the efficiency of banking services through the development of digital technologies.

Keywords: digital banking services, mobile banking, internet banking, online deposits, household savings, commercial banks, deposits, financial inclusion, digital transformation, banking resources.

Kirish

Hozirgi kunda dunyo iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi barcha sohalar qatori bank tizimida ham tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli transformatsiya jarayonlari bank xizmatlarining sifati va samaradorligini oshirish, mijozlarga qulay va tezkor xizmat ko‘rsatish hamda moliyaviy resurslarni iqtisodiyotga keng jalb etishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, aholi jamg‘armalarini bank tizimiga jalb qilish masalasi tijorat banklari faoliyatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholining bo‘sh pul mablag‘larini omonatlarga yo‘naltirish orqali banklarning resurs bazasi mustahkamlanadi, kreditlash hajmi kengayadi va mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi uchun zarur moliyaviy manbalar shakllanadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli bank xizmatlaridan foydalanish orqali aholi jamg‘armalarini jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston bank tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida raqamli bank xizmatlari sezilarli darajada rivojlandi. Mobil banking, internet banking, onlayn omonatlar, masofaviy identifikatsiya va elektron to‘lov tizimlari aholining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirdi. Avvallari omonat ochish yoki boshqa bank operatsiyalarini amalga oshirish uchun

bank filialiga tashrif buyurish talab etilgan bo‘lsa, bugungi kunda aksariyat xizmatlarni mobil ilovalar orqali bir necha daqiqa ichida bajarish mumkin. Bu esa bank xizmatlarining ommabopligini oshirib, aholining moliyaviy tizimga jalb etilish darajasini sezilarli ravishda kuchaytirmoqda.

Raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi aholi mablag‘larini jalb qilishning yangi mexanizmlarini yaratmoqda. Zamonaviy mobil ilovalar orqali mijozlar istalgan vaqtda omonat ochishi, mavjud omonatlarini boshqarishi, foiz daromadlarini kuzatib borishi va qo‘shimcha mablag‘ kiritishi mumkin. Bunday imkoniyatlar aholining bank xizmatlariga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularning bo‘sh mablag‘larini rasmiy moliya tizimiga jalb qilishga xizmat qiladi. Natijada nafaqat banklarning depozit portfeli kengayadi, balki iqtisodiyotdagi naqd pul aylanmasining qisqarishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatiladi.

Raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan omonat mahsulotlari an’anaviy omonatlarga nisbatan bir qator afzalliklarga ega. Avvalo, mijozlar uchun vaqt tejaladi va xizmatlardan foydalanish jarayoni soddalashadi. Bundan tashqari, ko‘plab banklar onlayn omonatlar uchun qo‘shimcha foiz stavkalari yoki bonuslar taklif etmoqda. Bu esa mijozlarni aynan raqamli kanallar orqali omonat ochishga rag‘batlantiradi. Shuningdek, raqamli platformalar yordamida mijozlarning moliyaviy ehtiyojlari tahlil qilinib, ularga individual omonat mahsulotlari taklif etilishi mumkin. Bunday yondashuv mijozlarning bank bilan uzoq muddatli hamkorligini shakllantirishga xizmat qiladi. Aholi jamg‘armalarini jalb qilishda raqamli bank xizmatlarining yana bir muhim jihati moliyaviy inklyuziyani oshirish bilan bog‘liq. Ma’lumki, ayrim hududlarda bank infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi sababli aholining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari cheklangan bo‘lishi mumkin. Mobil aloqa va internet tarmoqlarining kengayishi natijasida esa hatto olis hududlarda yashovchi fuqarolar ham bank xizmatlaridan masofadan turib foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Bu esa omonatlar bazasining kengayishiga va bank resurslarining ortishiga olib keladi.

Tijorat banklari uchun aholi omonatlari eng barqaror va nisbatan arzon moliyaviy resurs manbalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli banklar depozit mahsulotlarini takomillashtirish va mijozlarga yanada qulay sharoitlar yaratishga intilmoqda. Raqamli texnologiyalar ushbu jarayonda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda. Mobil ilovalar orqali mijozlarga yangi omonat mahsulotlari haqida ma’lumot berish, foiz stavkalari o‘zgarishlari yuzasidan xabarnomalar yuborish hamda turli aksiyalarni tashkil etish orqali omonatlar hajmini oshirish mumkin. Ayniqsa, yoshlar orasida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasining yuqoriligi banklar uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda.

Shu bilan birga, raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Xususan, kiberxavfsizlik tahdidlari, internet tarmog‘i sifati bilan bog‘liq muammolar, aholining ayrim qatlamlarida raqamli savodxonlik darajasining pastligi hamda elektron xizmatlarga bo‘lgan ishonchning yetarli emasligi ushbu yo‘nalishdagi asosiy muammolar hisoblanadi. Mazkur muammolarni bartaraf etish orqali raqamli bank xizmatlarining samaradorligini yanada oshirish va aholi jamg‘armalarini jalb qilish ko‘lamini kengaytirish mumkin.

Umuman olganda, raqamli bank xizmatlari tijorat banklarining depozit siyosatini takomillashtirish, aholi mablag‘larini moliya tizimiga faol jalb qilish hamda bank sektorining raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va innovatsion bank mahsulotlarini yaratish orqali aholi jamg‘armalarini yanada samarali jalb qilish imkoniyatlari kengayadi. Bu esa o‘z navbatida banklarning resurs bazasini mustahkamlash, iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirish hajmini oshirish va mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlashga xizmat qiladi.